

بررسی آماری منابع سؤالات قرابت معنایی عربی در آزمون های سراسری عمومی ۹۱-۸۴*

هادی صفری[†]

مرکز پرورش استعدادهای درخشان و پژوهشگران جوان شهید بهشتی شهرکرد

چکیده

به گواهی آمار، درس زبان عربی یکی از دروس مشکل برای داوطلبان آزمون سراسری است. در چند سال اخیر، سؤالی مشابه سؤالات قرابت معنایی درس ادبیات در درس عربی همه گروه‌های آزمایشی طرح شده‌است که در تحلیل‌ها از آن با عنوان مفهوم یاد می‌شود. برخلاف سایر سؤالات درس عربی، معمولاً اطلاع از قواعد دستوری برای پاسخ‌دهی به این دسته از سؤالات کافی نیست. در این مقاله سعی شده است تا با بررسی منبع طرح سؤالات قرابت معنایی عربی، نکاتی برای کمک به داوطلبان در بالابردن درصد پاسخ‌گویی خود به سؤالات درس عربی ارائه شود. نگارنده در این حوزه به نکات جالبی دست یافت؛ هرچند که مشکلاتی نیز در این راه وجود داشت. با وجود تلاش نگارنده، این مسأله هنوز جای تحقیق بسیاری دارد.

کلیدواژه‌ها عربی، سؤال مفهومی، قرابت معنایی، کنکور سراسری، کتاب‌های درسی دوره آموزش متوسطه.

مقدمه، اهمیت و پیشینه

با توجه به آمار پاسخ‌گویی داوطلبان آزمون سراسری در سال‌های اخیر، به طور کلی درس عربی در میان داوطلبان آزمون سراسری (جز اندکی که معمولاً جزء افراد برتر هر گروه آزمایشی به شمار می‌روند) مورد بی‌توجهی قرار گرفته است؛ به طوری که در آزمون سراسری سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱، «فقط یک درصد از داوطلبان رشته تجربی و ریاضی موفق به کسب نمره‌ای بالاتر از پنجاه درصد شده‌اند.» [۱] این موضوع باعث تأثیر بیشتر این درس بر روی نمره عمومی داوطلبان شده‌است. در سال‌های اخیر، در تمام گروه‌های آزمایشی پرسش‌هایی با ساختار جدیدی طرح شده است که بی‌شبهت با پرسش‌های معروف به قرابت معنایی درس ادبیات فارسی نیست و در تحلیل آزمون‌ها معمولاً با عنوان پرسش‌های مبحث مفهوم شناخته می‌شوند. در چند سال اخیر، معمولاً پرسش‌های پنجم یا ششم به این دسته از سؤالات اختصاص داشته است. پاسخ‌دهی به بیشتر سؤالات درس عربی در کنکور سراسری وابسته به دانش گرامری و اطلاع از قواعد زبان عربی است؛ چنان که به عقیده ساداتی‌نژاد «تسلط بر پرسش‌های ترجمه و تعریب وابسته به تسلط شما بر تکنیک‌های ترجمه و قواعد است و نیازی به حفظ کردن معنای لغات و... نیست!» [۱] اما پاسخ به پرسش‌های قرابت معنایی به سبب طراحی خاص سؤال و استفاده از آیات قرآن، امثال و حکم رایج در زبان عربی و نیز اشعار عربی قدیم و جدید نیازمند اطلاع دقیق از معنای عبارات کتاب است و دانش گرامری برای پاسخ به این دسته از سؤالات کافی نیست. متأسفانه در برخی تحلیل‌ها از پرسش‌های کنکور سراسری این دسته از سؤالات نادیده گرفته شده‌اند یا در بررسی آن‌ها سهل‌انگاری صورت گرفته است. نگارنده در بررسی خود موفق به یافتن تحلیل جداگانه یا کاملی برای این سؤالات نشد.

* خلاصه این مقاله در رشد آموزش معارف اسلامی، شماره ۹۳، تابستان ۱۳۹۳، صص ۳۳ و ۳۴ چاپ شده است.

†hadi@hadisafari.ir

منبع سؤالات درس عربی کنکور سراسری (گروه‌های آزمایشی غیر از علوم انسانی^۱) در سال‌های اخیر، کتاب‌های عربی ۲ سال دوم رشته‌های ریاضی-فیزیک و علوم تجربی و عربی ۳ سال سوم رشته‌های ریاضی-فیزیک و علوم تجربی بوده است. نگارنده تصمیم گرفت که با بررسی و تحلیل آماری سؤالات قرابت معنایی گروه‌های آزمایشی غیر از علوم انسانی در کنکور سراسری، اهمیت هر یک از این دو کتاب و نیز بخش‌های مختلف کتاب‌های درسی برای طراحان این دسته از پرسش‌ها را معین کند تا به یاری خدا بتواند داوطلبان را در افزایش درصد پاسخ‌دهی به پرسش‌های این درس یاری نماید.

روش کار و مشکلات موجود

به علت عدم دسترسی به سؤالات سال‌های قبل و نیز اهمیت بیشتر این دسته از سؤالات در سال‌های اخیر، جامعه آماری سؤالات سال‌های تحصیلی ۸۵-۱۳۸۴ تا ۹۲-۱۳۹۱ در نظر گرفته شد. سپس با توجه به هدف تحقیق (عبارات دارای ابهام یا نکته خاص) جامعه بازمه محدود تر گردید: چون بیشتر عبارات بحث‌برانگیز در صورت سؤالات قرار داشتند و گزینه‌ها معمولاً واضح بودند، تنها عبارات‌های موجود در صورت پرسش‌ها و نیز عبارات گزینه‌های سؤالاتی که هر گزینه شامل یک متن و یک مفهوم یا توضیح بود (مانند سؤال ۱۷) در آمارگیری لحاظ شد. برای حفظ صحت اطلاعات، در جدول فراوانی هر گزینه برابر ۰/۲۵ در نظر گرفته شد تا ارزش هر سؤال در جدول فراوانی برابر ۱ باقی بماند. در این مرحله (با توجه به عدم طرح سؤال مرتبط در برخی سال‌های ابتدایی مورد مطالعه و با احتساب موارد تکراری) جامعه آماری شامل ۲۷ عضو بود.

به دلیل کوچک بودن جامعه آماری، نگارنده روش سرشماری را برای مطالعه انتخاب نمود. در وهله اول، پرسش‌های مربوط از دفترچه سؤالات عمومی چهار گروه آزمایشی موردنظر (گروه‌های آزمایشی غیر از علوم انسانی) در سال‌های تحصیلی ۸۵-۱۳۸۴ تا ۹۲-۱۳۹۱ استخراج گردید. در مرحله بعد، نگارنده به یافتن منبع هر یک از عبارات پرداخت. در این زمینه - با توجه به عدم دسترسی به نسخه الکترونیکی با قابلیت جست‌وجو از کتاب‌های درسی مربوط - در وهله اول از روش جست‌وجوی دستی استفاده شد. در سایر موارد از نمونه سؤال‌های امتحانی موجود در اینترنت برای یافتن کتاب مربوط به هر عبارت استفاده شد. در مرحله آخر، درباره برخی سؤالات کنکور ۹۱ به تحلیل و نیز پاسخ‌نامه تشریحی کانون فرهنگی آموزش [۲، ۳، ۴] استفاده شد که البته چندان مؤثر نبود. تنها منبع یافت شده برای عبارت سؤال ۱۱، کتاب عربی ۱ و دوره پیش‌دانشگاهی رشته علوم انسانی [۵، ص ۶۱، تمرین‌های درس هفتم] بود. با توجه به خارج بودن از محدوده منابع طرح سؤال، این مورد از جامعه کنار گذاشته شد. همچنین منبع طرح سؤال ۲۶ در پاسخ‌نامه تشریحی آزمون (کانون فرهنگی آموزش) درس اول عربی ۳ ذکر شده بود. با توجه به یافت نشدن منبع این عبارت توسط مولف، این مورد نیز از جامعه آماری حذف شد تا اندازه آن به ۲۵ کاهش پیدا کند.

همچنین عبارت «لا تترك الدنيا بذريعة الحصول على الآخرة!» که چندین بار تکرار شده بود، دقیقاً یافت نشد اما عبارتی با مفهوم و ظاهر بسیار شبیه در عربی ۳ یافت شد که معادل آن در نظر گرفته شد. از طرف دیگر، گاهی عبارتی در چند جا تکرار شده بود؛ به عنوان نمونه عبارت «من طلب العلی سهر اللیالی!» (مربوط به سؤال ۲) علاوه بر منبع ذکر شده [۸، ص ۸۹، مبحث کارگاه ترجمه] در درس دیگری [۸، ص ۱۰۹، متن درس] نیز یافت شد. در این مورد و موارد مشابه، به اجبار و به دلیلی مانند حفظ صحت نسبی محاسبات آماری، تنها یکی از این موارد در بررسی به حساب آمد. لازم به ذکر است کتاب‌ها درسی مورد استفاده در این مطالعه، نسخه چاپی عربی ۲ [۸] و نسخه الکترونیک عربی ۳ [۶] بود.

تحلیل داده‌ها

در این مرحله - با توجه به بخشی که سؤال از آن طرح شده بود - علاوه بر طبقه‌بندی منابع به عربی ۲ و عربی ۳ (با روشی که در بخش روش کار و مشکلات موجود تشریح شد)، سؤالات از لحاظ منبع به پنج دسته (۱. متن درس‌ها ۲. کارگاه ترجمه ۳. حول النص (سؤالات پس از متن درس) ۴. تمرین‌ها ۵. قواعد) تقسیم شد. متغیر مورد استفاده کیفی بود و ترتیبی میان دسته‌های تقسیم‌بندی دوم وجود نداشت، بنابراین انجام برخی محاسبات و تحلیل‌های آماری ممکن نبود. جهت شرح و تبیین بهتر مطالب، در پیوست آ داده‌های خام، در پیوست ب جداول فراوانی، در پیوست پ نمودارها و در پیوست ت سؤالات استخراج شده ذکر گردیده است.

۱. شامل گروه‌های آزمایشی: ۱. علوم ریاضی و فنی ۲. علوم تجربی ۳. زبان‌های خارجی و ۴. هنر

مشاهده می‌شود که حدود سه چهارم سؤالات از عربی ۳ طرح شده است؛ این اختلاف بسیار بارز است. از طرف دیگر بخش اعظم سؤالات از متن درس‌ها و بعد از تمرین‌ها مطرح شده است؛ این موضوع نشانگر اهمیت بیشتر متن درس‌ها و تمرین‌ها است. در مرحله بعد کارگاه ترجمه و حول النص و در رده بعدی مثال‌های بخش آموزش قواعد قرار می‌گیرد.

نتیجه‌گیری

نگارنده با بررسی نتایج این مطالعه، به نتایج زیر دست یافت:

۱. سؤالات بیشتری از کتاب عربی ۳ عمومی طرح شده است. (در مقایسه با عربی ۲ عمومی) این مسأله نشان‌دهنده اهمیت بیشتر این کتاب نسبت به کتاب عربی ۲ است.

۲. بیشتر پرسش‌ها از متن درس‌ها و در رده بعد (با اختلاف زیادی) از تمرین‌ها طرح شده است؛ پس شرکت‌کنندگان آزمون سراسری باید برای پاسخ‌دادن به سؤالات قرابت معنایی عربی، به این بخش‌ها توجه بیشتری بکنند؛ هر چند که طرح سؤال از حول النص، کارگاه ترجمه و حتی مثال‌های بخش آموزش قواعد می‌تواند برای دانش‌آموزان و دبیران عربی دبیرستان مهم باشد.

نکات مهم دیگری مانند طرح تعدادی از سؤالات این بخش از آیات، امثال و اشعار، وجود اشعار فارسی در میان پرسش‌ها، استفاده از عبارات موجود در کتاب‌های درسی دیگر و... نیز وجود دارند که برای قضاوت درباره آن‌ها نیاز به تحقیقات جامع‌تر، کامل‌تر و تخصصی‌تری احساس می‌شود.

مراجع

- [۱] ساداتی‌نژاد، سید محمدرضا؛ روش مطالعه عربی، جزوه کمک‌آموزشی مؤسسه آموزشی-فرهنگی گزینه دو، پنج‌شنبه ۱۴ دی ۹۱.
- [۲] کانون فرهنگی آموزش؛ پاسخنامه تشریحی آزمون سراسری ۹۱ رشته علوم تجربی، منابع مشاوره مجازی، قابل دسترس در آدرس اینترنتی <http://www.kanoon.ir>.
- [۳] کانون فرهنگی آموزش؛ پاسخنامه تشریحی آزمون سراسری ۹۱ رشته هنر، منابع مشاوره مجازی، قابل دسترس در آدرس اینترنتی <http://www.kanoon.ir>.
- [۴] کانون فرهنگی آموزش؛ تحلیل سؤالات عربی آزمون سراسری ۹۱ رشته علوم تجربی از دو دیدگاه، منابع مشاوره مجازی، قابل دسترس در آدرس اینترنتی <http://www.kanoon.ir>.
- [۵] متقی‌زاده، عیسی و حمیدرضا میرحاجی و اباذر عباچی؛ عربی (۱) و (۲) - ۳۱۶/۱؛ چ ۱۸، تهران: اداره کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی، ۱۳۹۱.
- [۶] متقی‌زاده، عیسی و حمیدرضا میرحاجی؛ عربی (۳) - ۲۵۴/۱؛ چ ۸، تهران: اداره کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی، ۱۳۸۷. (نسخه الکترونیکی رشد، قابل دسترس در آدرس اینترنتی <http://www.roshd.ir>)
- [۷] مرکز انتشارات سازمان سنجش آموزش کشور؛ مجموعه پرسش‌ها و پاسخهای تشریحی درس زبان عربی (آزمون عمومی و اختصاصی) در آزمون‌های سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱؛ تهران: مرکز انتشارات سازمان سنجش آموزش کشور، ۱۳۹۱.
- [۸] میرحاجی، حمیدرضا و عیسی متقی‌زاده و مهدی ستاریان؛ عربی (۲) - ۲۲۴/۱؛ چ ۱۲، تهران: اداره کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی، ۱۳۹۱.

آ داده‌های خام

جدول ۱: داده‌های خام

مبحث	صفحه	کتاب	سؤال
تمرین‌ها	۴۵	۳	۱
کارگاه ترجمه	۸۹	۲	۲
حول النص	۱۱۸	۲	۳
متن درس	۸۶	۳	۴
متن درس	۸۶	۳	۵
متن درس	۸۶	۳	۶
متن درس	۸۶	۳	۷
متن درس	۸۳	۲	۸
متن درس	۴۲	۲	۹
متن درس	۹۹	۳	۱۰
تمرین‌ها	۶۱	پیش انسانی	۱۱ ^۲
متن درس	۹۹	۳	۱۲
متن درس	۱	۳	۱۳
تمرین‌ها	۹۴	۳	۱۴
کارگاه ترجمه	۸۲	۳	۱۵
متن درس	۸۶	۳	۱۶
متن درس	۳۳	۳	الف. ۱۷
تمرین‌ها	۴۵	۳	ب. ۱۷
قواعد	۷۹	۳	ج. ۱۷
کارگاه ترجمه	۸۲	۳	د. ۱۷
متن درس	۱	۳	۱۸
تمرین‌ها	۱۰۵	۲	۱۹
تمرین‌ها	۲۷	۳	۲۰
تمرین‌ها	۸۰	۳	۲۱
متن درس	۸۶	۳	الف. ۲۲
حول النص	۸۷	۳	ب. ۲۲
حول النص	۸۷	۳	ج. ۲۲
کارگاه ترجمه	۸۲	۳	د. ۲۲
حول النص	۸۷	۳	۲۳
قواعد	۷۹	۳	الف. ۲۴
متن درس	۸۶	۳	ب. ۲۴
تمرین‌ها	۴۴	۳	ج. ۲۴
متن درس	۱	۳	د. ۲۴
قواعد	۸۵	۲	۲۵
			۲۶ ^۲
تمرین‌ها	۱۰۵	۲	۲۷

^۲ حذف مورد از جامعه (ر. ک. روش کار و مشکلات موجود)

ب جداول فراوانی

جدول ۲: فراوانی داده‌ها (بر اساس مبحث طرح سؤال)

p	f	F	مبحث
۴۸	۰/۴۸	۱۲	متن درس‌ها
۲۶	۰/۲۶	۶/۵	تمرین‌ها
۱۰	۰/۱۰	۲/۵	کارگاه ترجمه
۱۰	۰/۱۰	۲/۵	حول النص
۶	۰/۰۶	۱/۵	قواعد
۱۰۰	۱/۱۰۰	۲۵	مجموع مد متن درس‌ها

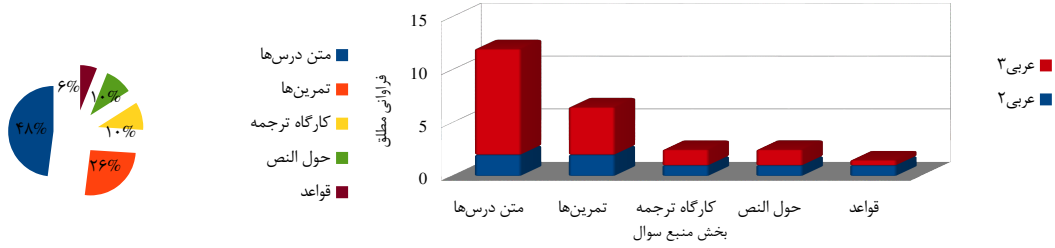
جدول ۳: فراوانی داده‌ها (بر اساس منبع طرح سؤال)

p	f	F	منبع
۲۸	۰/۲۸۰	۷	عربی ۲
۷۲	۰/۷۲۰	۱۸	عربی ۳
۱۰۰	۱/۱۰۰	۲۵	مجموع مد عربی ۳

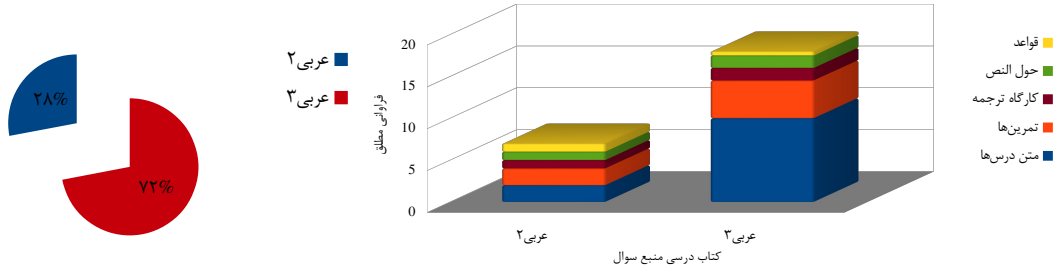
جدول ۴: فراوانی داده‌ها (بر اساس منبع و مبحث طرح سؤال)

p	f	F	منبع	مبحث
۸	۰/۰۸	۲	عربی ۲	متن درس‌ها
۸	۰/۰۸	۲	عربی ۲	تمرین‌ها
۴	۰/۰۴	۱	عربی ۲	کارگاه ترجمه
۴	۰/۰۴	۱	عربی ۲	حول النص
۴	۰/۰۴	۱	عربی ۲	قواعد
۴۰	۰/۰۴	۱۰	عربی ۳	متن درس‌ها
۱۸	۰/۱۸	۴/۵	عربی ۳	تمرین‌ها
۶	۰/۰۶	۱/۵	عربی ۳	کارگاه ترجمه
۶	۰/۰۶	۱/۵	عربی ۳	حول النص
۲	۰/۰۲	۰/۵	عربی ۳	قواعد
۱۰۰	۱/۱۰۰	۲۵	مجموع	

پ نمودارها

شکل ۱: فراوانی داده‌ها (بر اساس مبحث طرح سؤال)

شکل ۲: فراوانی داده‌ها (بر اساس منبع طرح سؤال)

ت سؤالات استخراج شده

۱. «البرُّ أن تعمل في السرِّ عملَ العلانية.» الخطأ في المفهوم هو الإجتنب عن ... (رياضی ۸۴)

- الف. التفاق
- ب. الرِّياء
- ج. الكِبْر
- د. التَّلَوُّن

۲. «من طلب العلي سهر الليالي!» عيّن الأقرب في المفهوم: (تجربی ۸۴)

- الف. إنّما اصل الفتی ما قد حصل!
- ب. لن تبلغ المجد حتّى تلحق الصبرا!
- ج. من يعرف المطلوب يحقر ما بذل!
- د. إن كنت تطلب عزّاً فاجتنب سوءاً!

۳. «كلّ نفس بما كسبت رهينة.» الصحيح في مفهوم العبارة: (هنر ۸۴)

- الف. الأمر الذي ينجينا هو العمل!
- ب. كلّ إنسان مسؤول عن عمله!

- ج. كلّ ما كسبنا من الخيرات فلأنفسنا!
د. الإنسان حافظ ما يجمع من الأعمال!

٤. «رَبِّ ظمأن بصفو الماء غصّ.» المفهوم الصحيح للعبارة: (زيان ٨٤)
الف. العطشان يموت بسبب حزنه لا عطشه!
ب. عسي أن تحبوا شيئاً و هو شرّ لكم!
ج. الماء الخالص يسبب صفاء أكبادنا و رفع أحزاننا!
د. في العطشان إضافة إلي العطش الغصّة و الكأبة!

٥. «من بادر الصيد في الفجر قنص!» عيّن الأقرب في المفهوم: (رياضى ٨٦)
الف. علي الصيادين أن ينقصوا في الوقت المعين!
ب. يجب علينا أن نبادر بأعمال الخير في أول الصباح!
ج. الإنسان الذي يقوم بأعماله بدون تأخير فهو ناجح!
د. إن أحسن الأعمال للصيد أن يذهب إلي الصيد عند الفجر!

٦. «رَبِّ ظمأن بصفو الماء غصّ!» عيّن الصحيح في المفهوم العبارة: (تجربى ٨٦)
الف. جميع الأحيان يغصّ الظمأن بالماء!
ب. من يشعر بالغصّ فليشرب صفو الماء!
ج. ليس كلّ شيء نحبه مفيداً لنا!
د. نرجو نفع كلّ شيء ليس في ضرر!

٧. «و اترك الحرص تعش في راحة قلّما نال مناه من حرص» عيّن الخطأ في مفهوم البيت: (هنر ٨٦)
الف. الحرص لايسبب حياة أفضل!
ب. الحرص مفتاح السوء، يجعل صاحبه قلقاً!
ج. الحرص لا يغيّر الرزق المقسوم!
د. الحريص مناه قليلة، فلا تكن حريصاً!

٨. «غزاة لئن قتلوا وردنا فلن يقتلوا الحلم في الياسمين» المقصود من البيت: (زيان ٨٦)
الف. بالهدم و التخريب لايقدر العدو أن يغضب مدتنا و حدائقنا!
ب. الأمهات بموت أزواجهن لا يتبعن و لا يتركن الصبر و الإستقامة!
ج. إن قام العدو بقتل أعزائنا فلن يقدر علي إدخال حالة الأمن و السلام في قلوب شعبنا!
د. بقتل شبابنا و أصفالنا لا يستطيع العدو أن يسيطر علينا و يخرج الأمل من قلوب جيلنا!

٩. «لا تقل أصلي و فصلي أبداً إنّما أصل الفتى ما قد حصل!» عيّن الأقرب إلي مفهوم البيت: (تجربى ٨٧)
الف. و ما الله بغافل عمّا تعملون.
ب. بقدر الكدّ تكتسب المعالي!
ج. كلّ نفس بما كسبت رهينة.

د. إنّما الأعمال بالنيات!

١٠. «لا تترك الدنيا بذريعة الحصول علي الآخرة!» الصحيح عن مفهوم العبارة: (هنر ٨٧)

- الف. الحصول علي الآخرة ذريعة مفيدة للإنسان.
- ب. مفتاح الوصول إلي الآخرة في الدنيا.
- ج. لا تحصل علي الآخرة إلا بترك الدنيا.
- د. ترك الدنيا مقدمة لترك الآخرة.

١١. «تبت علي حفظ العهد قلوبنا!» عيّن غير المناسب في المفهوم: (زبان ٨٧)

- الف. لادين لمن لا عهد له!
- ب. الكريم إذا وعد وفي!
- ج. إنّ الوفاء سجية المؤمن!
- د. من وعدك فقد شغلك!

١٢. «لا تترك الدنيا بذريعة الحصول علي الآخرة!» عيّن الخطأ عن مفهوم العبارة: (رياضى ٨٨)

- الف. يُكتسب ما في الآخرة بما في هذه الدنيا!
- ب. يجب أن تكون الدنيا وسيلةً لكسب الآخرة!
- ج. يجب عليك أن تعمل في الدنيا للآخرة!
- د. لا تحصل علي الآخرة إلا بترك الدنيا!

١٣. «متي ما تلق من تهوي دع الدنيا وأهملها!» المقصود من العبارة هو: (تجربى ٨٨)

- الف. عدم التحسّر علي الدنيا
- ب. تعظيم شعائر الله في الدنيا
- ج. تقصير الأمل في الدنيا
- د. عدم إجتماع حبّ الله و حبّ الدنيا

١٤. «و ما المال و الأهلون إلا ودائع

و لا بدّ يوماً أن تردّ الودائع» عيّن الأقرب إلي المفهوم: (هنر ٨٨)

- الف. طلب المال بالكفاف و الإهتمام بالأهلين
- ب. التشجيع علي أداء الوديعة و الأمانة إلي صاحبهما
- ج. ترك المال و الثروة و الأهلين لهذه الدنيا
- د. عدم الحزن و التحسّر علي ما فات في هذه الدنيا

١٥. «و لو كنت فظاً غليظ القلب لانفضوا من حولك.» عيّن الأقرب إلي مفهوم الآية الكريمة: (زبان ٨٨)

- الف. الناس لا يحبون الراضي عن نفسه.
- ب. الإبتعاد عن الإفراط و التفريط في مداراة الناس
- ج. كأن إرضاء الناس غاية لا تدرك.

د. الإبتعاد عن الأخلاق السيئة عند مواجهة الناس

١٦. «قد يضّر الشيء ترجو نفعه ربّ ظمأن بصفو غصن» عيّن المناسب في المفهوم: (رياضي ٨٩)

الف. عسي أن تكرهوا شيئاً و هو خير لكم.

ب. سيجعل الله بعد عسر يسراً.

ج. عسي أن تحبوا شيئاً و هو شرّ لكم.

د. لا تقنطوا من رحمة الله.

١٧. عيّن الخطأ في المفهوم: (تجربي ٨٩)

الف. «إنا خلقناكم من ذكر و أنثي»: إعلم أنّ لكلّ شيء قرين المادّة!

ب. «البرّ أن تعمل في السرّ عمل العلانية!»: إعلم أنّك مسؤول عن عملك!

ج. «لا خير في وُدّ امرئ متلون!»: علي الإنسان أن تكون سريره و علانيته واحدة!

د. «و لو كنت فظاً غليظ القلب لانضوا من حولك.»: من عذب لسانه كثر إخوانه!

١٨. «متي ما تلق من تهوي دع الدنيا و أهملها!» عيّن غير المناسب في المفهوم: (هنر ٨٩)

الف. حبّ المحبوب و حبّ الدنيا لا يجتمعان!

ب. عدم الغفلة عن الذي نحبه في جميع الأحوال و الأوضاع!

ج. من يحبّ المطلوب يحقر ما كان غيره!

د. ترك الدنيا و ما فيها إذا لا تريد الحصول علي العقبى!

١٩. «أ حسب الناس أن يُتركوا أن يقولوا آمناً و هم لا يفتنون؟!» عيّن المناسب في المفهوم: (زبان ٨٩)

الف. ز امتحان شود حال هر كسى معلوم

ب. تا مرد سخن نگفته باشد عيب و هتارش نهفته باشد

ج. چه حاجت است عيان را به استماع بيان؟!

د. روان را رنج بيهوده نمايي كه چندين آزموده آزمايي

٢٠. «و عباد الرحمن الذين يمشون علي الأرض هوناً» عيّن غير المناسب في المفهوم: (رياضي ٩٠)

الف. إعجاب المرء بنفسه دليل علي ضعف قلبه.

ب. أغصان الأشجار المثمرة تميل نحو الأرض أكثر!

ج. افتادگی آموز اگر طالب فيضی هرگز نخورد آب زمینی كه بلند است

د. ره رو آن نیست كه گه تند و گه آهسته رود ره رو آن است كه آهسته و پيوسته رود

٢١. «إنّ الأحمق يُصيب بحمقه أعظم من فجور الفاجر!» عيّن الأقرب في المفهوم: (تجربي ٩٠)

الف. يا عجبا! هل تظنّ أنّ حمق الجاهل أقلّ ضرراً من فسق الفجور؟!

ب. لاتستشر الأحمق في أمورك لأنّه يجعلك في زمرة الفاجرين!

ج. أعظم الناس حمقاً من يجعل زمام أموره بأيدي الفاجر!

د. إن اتّخذنا الإنسان الفاجر الأحمق خليلاً، فإنّنا نعدّ مثله!

۲۲. عین الخطأ في المفهوم: (هنر ۹۰)
- الف. «إتّما الدّنيا خیال عارض!»: دنیا را هر طور بگیری می گذرد!
 ب. «و المرء بالجبن لا ینجو من القدر!»: با قضا سود کی کند حذرت؟!
 ج. «إنّ الحیاة دقائق و ثوان!»: حاصل از حیات ای دل یک دم است تا دانی
 د. «إنّ من کسر مؤمناً فعليه جبره!»: تبجیل المؤمن مثل احترام بیت الله!
۲۳. «في الجبن عازّ و في الإقدام مکرمة و المرء بالجبن لا ینجو من القدر» عین غیر المناسب في المفهوم: (زبان ۹۰)
- الف. با قضا کارزار نتوان کرد
 ب. چو قضا آید چه سود از احتیاط؟!
 ج. گر نگهدار من آن است که من می دانم شیشه را در بغل سنگ نگه می دارد
 د. ز دشمن کی حذر جوید هنرجوی؟! ز دریا کی پیرهیزد هنرجوی!؟
۲۴. عین الخطأ في المفهوم: (ریاضی ۹۱)
- الف. «لا خیر في ودّ امرئ متلّون.»: لا فائدة في من تختلف سریره عن علانیه.
 ب. «ربّ ظمآن بصفو الماء غصّ!»: لا خیر في الأمال الّتی تضرّنا لِإنّھا تهلكنا بعض الأحيان.
 ج. «البرّ أن تعمل في السرّ عمل العلانية.»: قلب المؤمن کنوز الأسرار فإعلانها خلاف البرّ.
 د. «متي ما تلق من تهوي دع الدنيا و أهملها!»: إن دخلت محبّة الخالق في القلب یخرج حبّ الأمور الدنیویّة منه.
۲۵. «من جدّ وجد!» عین الخطأ في المفهوم: (تجربی ۹۱)
- الف. من یعمل مثقال ذرّة خیر یره.
 ب. تا شب نروی روز به منزل نرسی!
 ج. من طلب العلی سهر اللیالی.
 د. نیابد مراد آن که جوینده نیست!
۲۶. «طیب یداوی الناس و هو مریض!» عین غیر المناسب في المفهوم: (هنر ۹۱)
- الف. پندم چه دهی نخست خود را محکم کمری ز پند دریند
 ب. درد در عالم ار فراوان است هر یکی را هزار درمان است
 ج. پزشکی که باشد به تن دردمند ز بیمار چون بازدارد گزند؟
 د. پزشکی که خود باشدش زردروی از او داروی سرخروی معجی
۲۷. «أ حسب الناس أن یتروا أن یقولوا ءامناً و هم لا یفتنون؟!» عین غیر المناسب في المفهوم: (زبان ۹۱)
- الف. آتش کند پدید که عود است یا حطب
 ب. حاسبوا أنفسکم في الدنيا قبل أن تحاسبوا!
 ج. بر امتحان کردن ضرری مترتب نشود
 د. یُعرف الإیمان المرء عند الإمتحان الإلهی!